

Pvm/Datum/Date Dnro/Dnr/DNo
22.3.2022 1752/04.02.20.10/2022

Elintarvikealan vähittäis- ja tukkukaupat
Elintarvikkeiden valmistajat

**RUOKAVIRASTON ELINTARVIKELAIN 55 §:N NOJALLA ANTAMA PÄÄTÖS TIETTYJEN
ELINTARVIKKEIDEN PAKOLLISIA PAKKAUSMERKINTÖJÄ KOSKEVISTA HELPUTUKSISTA UKRAINAN
SODAN AIHEUTTAMASSA POIKKEUKSELLISESSA TILANTEESSA**

ASIAAN LIITTYVÄT TAUSTATIEDOT

Ukrainan sodan vuoksi raaka-aineiden saatavuus vaihtelee ja se tuo ongelmia tuotanto-, jakelu- ja hankintaketjujen eri portaita. Raaka-aineongelmat voivat aiheuttaa mm. sen, että kaikkia reseptin mukaisia ainesosia ei ole käytettävissä elintarvikkeen valmistuksessa, jolloin ainesosaluettelon tiedot vastaavat vain osin tuotteen koostumusta tai ainesosien järjestys on väärä. Erityisesti joidenkin kasviöljyjen saatavuus on heikentynyt Suomessa ja muualla EU:ssa sotatilanteen vuoksi. Esimerkiksi Ukraina ja Venäjä vastasivat satokautena 2020–2021 yhdessä 75 % auringonkukkaöljyn kaupasta ja tämä on vaikuttanut auringonkukkaöljyn saatavuuteen. Ukrainan sodan vuoksi voi aiheutua myös muita kuin raaka-aineiden saatavuuteen liittyviä ongelmia.

Päivittäistavarakauppa ry (jäljempänä PTY) ja Elintarviketeollisuusliitto ry (jäljempänä ETL) ovat lähestyneet Ruokavirastoa, jotta lainsäädännössä asetettuihin pakkausmerkintävaatimuksiin saataisiin poikkeustilanteen ajaksi joustoja siten että valmiit pakkausmateriaalit voitaisiin hyödyntää. Myös EU-tasolla on todettu, että jäsenvaltioiden on mahdollista joustaa mm. pakkausmerkintävaatimuksista raaka-aineiden saatavuusongelmien vuoksi, jolloin pitää kuitenkin huolehtia siitä, että elintarviketurvallisuus ei vaarannu.

Ruokavirasto katsoo, että on tarpeen antaa elintarvikelain (297/2021) 55 §:n nojalla päätös elintarviketoimialalle siitä, miten toimia elintarvikkeista annettavien tietojen ilmoittamisessa Ukrainan sodan aikana. Tällä päätöksellä helpotetaan tiettyjen elintarvikkeiden valmistusta ja markkinoille saattamista Suomessa. Elintarviketurvallisuus ei kuitenkaan saa vaarantua, minkä vuoksi päätöksessä asetetaan ehtoja helpotusten käyttämiselle. Päätös mahdollistaa valmiiksi painettujen pakkausten käyttämisen.

Pvm/Datum/Date Dnro/Dnr/DNo
22.3.2022 1752/04.02.20.10/2022

Ruokaviraston päätös perustuu viraston tekemään riskinarviointiin ja käytettävissä olevien tietojen perusteella tehtyyn kokonaisharkintaan. Ruokavirasto on ottanut huomioon myös toimialalta saadut palautteet.

PÄÄTÖS

Tämä päätös koskee tavanomaisia elintarvikkeita. Ravintolisien ja erityisille ryhmille tarkoitettujen elintarvikkeiden, joihin kuuluvat lastenruuat, äidinmaidonkorvikkeet, vieroitusvalmisteet, kliiniset ravintovalmisteet, ruokavalionkorvikkeet painonhallintaan, pakkausmerkintähelpotukset ratkaistaan tuotekohtaisesti kunnan elintarvikevalvonnassa.

Jotta elintarviketurvallisuus ei vaarannu eikä kuluttaja tule harhaan johdetuksi, seuraavien vaatimusten tulee täytyä:

Elintarvikkeiden valmistajat, maahantuojat ja välittäjät

Ainesosaluettelo

Jos tässä poikkeuksellisessa tilanteessa elintarvikkeen valmistajalla on raaka-aineiden saatavuusongelmia, silloin voidaan jättää elintarvikkeen valmistuksessa reseptistä kokonaan tai osittain pois pakkausmerkinnöissä ilmoitettu ainesosa tai korvata ainesosa toisella vastaavalla ainesosalla, jos ainesosan merkitys on vähäinen tai olematon tuotteen ominaisuuksien ja ostajan valinnan kannalta. Tällaisella muutetulla reseptillä valmistetut elintarvikkeet on mahdollista pakata elintarvikepakkauksiin, joihin on valmiiksi painettu alkuperäisen reseptin mukainen ainesosaluettelo. Ainesosaluettelossa voi silloin ilmetä ostajan kannalta vähäinen tai merkitykseltään vähäinen ainesosa, jota ei tuotteessa kuitenkaan ole tai ainesosien järjestys ei ole täysin oikea tai ainesosa on korvattu vastaavalla muulla ainesosalla.

Kokonaan tai osittain pois jätettävän tai korvaavan ainesosan on oltava määrältään ja muun elintarvikkeen erityisominaisuuden kannalta vähäinen. Näin ollen se ei saa olla elintarvikkeen pääainesosa, nimeen viittaava ainesosa tai ainesosa, johon elintarvikkeen pakkauksessa sanallisin, visuaalisin tai graafisin keinoin viitataan taikka ainesosa, joka muuten on merkittävä elintarvikkeen luonteen tai ominaisuuksien suhteen, esimerkiksi siitä esitettyjen ravitsemus- ja terveystietojen osalta.

Pvm/Datum/Date Dnro/Dnr/DNo
22.3.2022 1752/04.02.20.10/2022

Jos korvaava ainesosa on elintarviketietoasetuksen EU N:o 1169/2011 liitteessä II mainittu allergioita tai intoleransseja aiheuttava aine, tulee se aina ilmoittaa pakkauksessa, esimerkiksi tarroittamalla. Jos korvaava ainesosa ei ole liitteessä II mainittu allergeeni, tulee toimijan silti aktiivisesti tiedottaa asiasta kuluttajalle tuotteen verkkosivuilla. Asian tulee ilmetä myös yrityksen verkkosivustolla kyseisen tuotteen kohdalla. Kuluttajalla täytyy olla mahdollisuus kysyä korvaavasta tuotteesta myös kaupassa. Tuotteen markkinoille saattajan tulee täten tiedottaa kaupalle ainesosamuutoksista. Toimijan vastuulla on, että markkinoille asetetut tuotteet ovat turvallisia.

Kun elintarvikkeen tai sen ainesosan alkuperämaa (tai lähtöpaikka) ilmoitetaan, tiedon tulee olla oikea eikä se saa johtaa kuluttajaa harhaan.

Ravintoarvotieto

Ravintoaineen ilmoittamisessa sallitaan poikkeama eli toleranssi. Poikkeamalla eli toleranssilla tarkoitetaan hyväksyttävää eroa pakkausmerkinnöissä ravintoarvomerkinnän yhteydessä ilmoitetun ja virallisessa valvonnassa vahvistetun pitoisuuden välillä. Toleransseja asetettaessa on huomioitava elintarviketurvallisuus ja kuluttajan harhaanjohtaminen. Toleranssiohjeessa on annettu sallitut poikkeamat ravintoarvomerkinnässä ilmoitettaville ravintoaineille sekä ilmoitettaviin arvoihin sovellettavat pyöristyssohjeet (taulukko 4).

Jos tuote on sellainen, että siinä käytetty korvaava ainesosa muuttaa merkittävästi esimerkiksi tuotteen ravintosisällön rasvahappokoostumusta haitalliseen suuntaan, niin silloin tuotteen todellinen ravintoarvotieto tulee näkyä kuluttajalle vähintään toimijan verkkosivuilla. Tällainen tilanne voisi tulla, jos esimerkiksi auringonkukkaöljyn sijasta käytetään runsaasti kookosöljyä, palmuöljyä tai maapähkinäöljyä tuotteessa.

Toleranssiohje on luettavissa eri EU:n kielillä:

https://ec.europa.eu/food/safety/labelling-and-nutrition/food-information-consumers-legislation/guidance-documents_en

Omavalvonta

Omavalvontaa on toteutettava kirjallisessa muodossa ja omavalvontakirjanpitoon on erikseen merkittävä ne elintarvikkeet, joiden koostumus poikkeaa pakkauksessa ilmoitetuista elintarvikkeen aineosista.

Pvm/Datum/Date Dnro/Dnr/DNo
22.3.2022 1752/04.02.20.10/2022

Tuotteen koostumuksen ja reseptin muutos edellyttää tietojen kirjaamista omavalvonnassa niin, että poikkeavan elintarvikkeen jäljitettävyyksensä säilyy. Toimijan tulee pystyä jäljittämään ne elintarvikkeet, joiden koostumus poikkeaa elintarvikkeesta annettavista tiedoista.

Toimijoiden viestintä

Elintarvikealan toimijoiden, jotka toimittavat muille elintarvikealan toimijoille poikkeusmerkinnöin varustettuja elintarvikkeita, on varmistettava, että näillä muilla elintarvikealan toimijoilla on riittävät ja oikeat tiedot elintarvikkeista ja niiden ainesosista. Lisäksi näiden toimijoiden on tiedotettava omilla verkkosivuillaan tuotteen koostumusta koskevista muutoksista.

Ruokavirasto kehottaa, että toimijat ovat yhteydessä oman kunnan elintarvikevalvontaviranomaiseen toimintaa tai tuotteita koskevista merkittävistä muutoksista, jotka aiheutuvat Ukrainan sodasta.

Poikkeustilanteessa elintarvikkeesta ilmoitettavat tiedot vähittäiskaupassa

Jotta elintarvikkeesta annettavien tietojen oikeellisuus ja riittävyys eivät vaarannu, vähittäiskaupassa on noudatettava seuraavia vaatimuksia:

Pakatusta elintarvikkeesta annettavat pakolliset tiedot tulee olla saatavilla kaksikielisessä kunnassa suomeksi ja ruotsiksi sekä yksikielisessä kunnassa ainakin kyseisen kunnan kielellä. Tätä kielivaatimusta noudatetaan myös silloin, jos tuotteen valmistaja tai pakkaaja ilmoittaa korvaavan ainesosan nimen pakkauksessa erillisellä tarralla.

Vähittäiskaupassa on oltava tiedot pakatuista ja pakkaamattomista elintarvikkeista kirjallisessa tai sähköisessä muodossa henkilökunnan ja valvontaviranomaisen helposti saatavilla.

Kaupassa kuluttajan tulee saada tieto niistä elintarvikkeista/elintarvikeryhmistä, joiden koostumustiedoissa on muutoksia. Tieto muutoksista ja syy poikkeukselliseen menettelyyn on ilmoitettava näkyvästi esimerkiksi kaupan sisään tulon yhteydessä tai elintarvikkeen läheisyydessä olevassa helposti

Pvm/Datum/Date Dnro/Dnr/DNo
22.3.2022 1752/04.02.20.10/2022

havaittavassa ja selkeässä taulussa tai kyltissä tai muulla vastaavalla tavalla. Jos elintarvikkeesta ilmoitettavat tiedot annetaan suullisesti, elintarvikkeen luovutuspaikassa tulee ilmoittaa selkeästi ja näkyvästi, että tiedot ovat pyynnöstä saatavilla henkilökunnalta.

Tieto siitä, että elintarvikkeiden/elintarvikeryhmien koostumustiedoissa on muutoksia ja tieto siitä, mistä on mahdollista saada tarkempia tietoja, on ilmoitettava selkeästi ja ymmärrettävästi myös verkkokaupassa. Jos korvaava ainesosa on elintarviketietoasetuksen EU N:o 1169/2011 liitteessä II mainittu allergioita tai intoleransseja aiheuttava aine, tulee tieto ilmoittaa verkkokaupassa tuotetta koskevissa tiedoissa.

Omavalvontaa on tämän päätöksen kohteena olevien elintarvikkeiden osalta toteutettava kirjallisessa muodossa. Omavalvontakirjanpitoon on erikseen merkittävä poikkeuksellisilla merkinnöillä vastaanotetut ja myydyt elintarvikkeet.

Edellä mainittuja pakkausmerkintäpoikkeuksia lukuun ottamatta elintarvikkeiden on kaikilta osin täytettävä Suomessa voimassa olevan elintarvikelainsäädännön vaatimukset.

PÄÄTÖKSEN PERUSTELUT

Elintarvikkeista annettavien tietojen oikeellisuuden ja riittävyyden sekä elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi Ruokavirasto katsoo tarpeelliseksi antaa elintarvikelain 55 §:n mukaisen päätöksen. Ruokavirasto on tämän päätöksen sisällöstä päättäessään ottanut erityisesti huomioon kuluttajien terveyden suojelun korkean tason varmistamisen sekä sen varmistamisen, että kuluttajia ei johdeta harhaan ja että kuluttajien tiedonsaanti turvataan mahdollisimman hyvin myös Ukrainan sodan aiheuttamassa poikkeustilanteessa. Ruokavirasto katsoo, että tässä poikkeuksellisessa tilanteessa tiettyjen pakkausmerkintävaatimusten täyttymisestä voidaan elintarviketurvallisuutta ja kuluttajien tiedonsaantia vaarantamatta huolehtia tavanomaisesta poikkeavalla tavalla.

Koska tilanteen arviointi edellyttää monialaista erityisasiantuntemusta ja koska kyseessä on valtakunnallinen tilanne, soveltaa Ruokavirasto tätä päätöstä antaessaan elintarvikelain 24 §:n 9) -kohtaa. Kyseisessä lainkohdassa säädetään, että Ruokavirasto vastaa valtakunnallisesti elintarvikevalvontatehtävistä, jotka edellyttävät erityistä asiantuntemusta. Ruokavirasto katsoo myös, että elintarvikealan toimijoiden

Pvm/Datum/Date Dnro/Dnr/DNo
22.3.2022 1752/04.02.20.10/2022

tasapuolinen kohtelu edellyttää valtakunnallisen määräyksen antamista niistä edellytyksistä, joiden täytyessä pakkausmerkintävaatimuksista voidaan poiketa.

ASIANOSAISTEN KUULEMINEN

Asianosaisia ei ole kuultu hallintolain (434/2003) 34 §:n mukaisesti, koska kuuleminen saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen. Hallintolain 34.2 § 4 kohta mahdollistaa kuulematta jättämisen tällöin. Päätöksen tarkoituksena on saada nopeasti elintarvikkeiden pakkausmerkintöjä koskevat joustot laajasti elintarvikealan toimijoiden käyttöön ja kuulemisen edellyttämä aika viivästyttäisi päätöksen antamista.

OIKEUSOHJEET

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1169/2011 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1924/2006 ja (EY) 1925/2006 muuttamisesta sekä komission direktiivin 87/250/ETY, neuvoston direktiivin 90/496/ETY, komission direktiivin 1999/10/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/13/EY, komission direktiivien 2002/67/EY ja 2008/5/EY sekä komission asetuksen (EY) N:o 608/2004 kumoamisesta 3, 4, 9, 12, 13,14, 15 ja 18 artikla

Maa- ja metsätalousministeriön asetus (834/2014) elintarviketietojen antamisesta kuluttajille 4 §

Elintarvikelaki (297/2021) 6, 24, 55, 65, 75 ja 78 §

Hallintolaki (434/2003) 2, 34 ja 62 §

VOIMAANTULO JA VOIMASSAOLOAIKA

Tämä päätös tulee voimaan välittömästi ja se on voimassa enintään 30.9.2022 saakka. Varastoon ja vähittäismyyntiin 30.9.2022 mennessä saatetut, päätöksen mukaiset elintarvikkeet saa myydä loppuun päätöksen edellyttämällä tavalla.

Pvm/Datum/Date Dnro/Dnr/DNo
22.3.2022 1752/04.02.20.10/2022

Päätöksen voimassaolon jatkamista arvioidaan ennen sen voimassaolon päättymistä ja päätöksen uusimistarvetta arvioidaan tilanteen ja mahdollisten EU-ohjeiden mukaan.

TÄYTÄNTÖÖNPANO

Tätä päätöstä on noudatettava valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen liitteenä olevan valitusosoituksen mukaisesti.

LISÄTIETOJA

Lisätietoja asiasta antavat ylitarkastaja Tuulikki Lehto (puh. 050 558 2696, paikalla 28.3.2022 lähtien) ja ylitarkastaja Minna Anthoni (puh. 040 137 9854).

Tieto päätöksen tekemisestä julkaistaan Ruokaviraston internet-sivulla, jolloin sen katsotaan tulleen asianomaisten tietoon.

Pääjohtaja Antti-Jussi Oikarinen

Osastonjohtaja Marjatta Rahkio
Elintarviketurvallisuusosasto

Liite Valitusosoitus

Tiedoksi Kunnalliset elintarvikevalvontaviranomaiset
Aluehallintovirastot

Pvm/Datum/Date	Dnro/Dnr/DNo
22.3.2022	1752/04.02.20.10/2022

Tulli
MMM
PTY
ETL

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Tämä asiakirja on laadittu ja allekirjoitettu sähköisesti.
Dokumentet har uppsatts och undertecknats elektroniskt.
This document has been digitally prepared and signed.

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7